

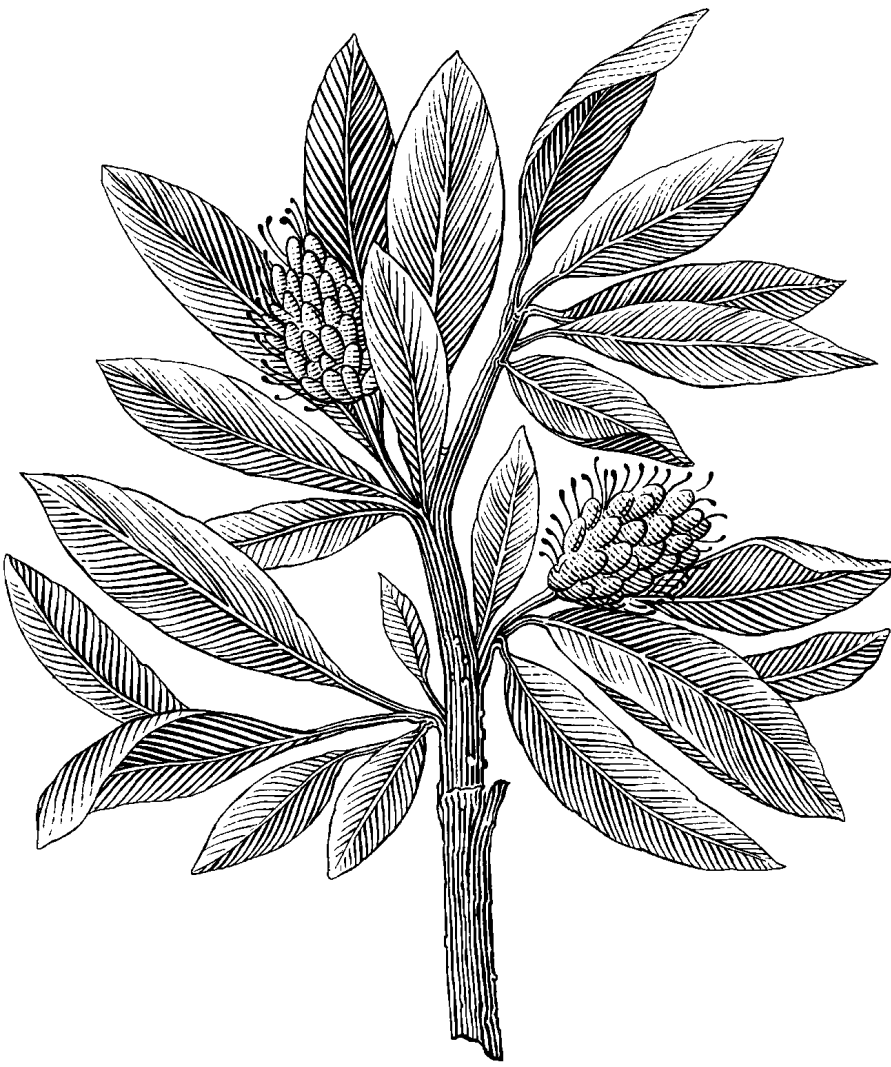
Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete 15hp

Ensembleundervisning på högstadiet

– hur beskriver musklärare att de gör?

*Författare: Johan Lilja
Handledare: Olle Zandén
Examinator: Pia Bygdéus
Termin: HT16
Ämne: Musikpedagogik
Nivå: Grundnivå
Kurskod: 2MU001*

Titel: Ensembleundervisning på högstadiet – *hur beskriver musiklärare att de gör?*

English title: Ensemble teaching at high school – *how do music teachers describe what they do?*

Abstrakt

Studiens syfte är att beskriva hur musiklärare planerar, genomför och gör bedömningar av ensemblespel på högstadiet samt vad lärarna anser behövs för musikutrustning i klassrummet. För att uppfylla detta syfte lyfter studien frågor kring lärares planering, genomförande, tidsupplägg, betydelsen av klassrummets resurser samt insamling av bedömningsunderlag och bedömning. Metoden består av kvalitativa intervjuer med fem behöriga musiklärare. Resultatet visar att alla lärare i studien föredrar att undervisa i halvklass och menar att det ger kvalitet i undervisningen. Lärarna känner sig otillräckliga i stora grupper och menar att det leder till en ohälsosam arbetsmiljö samtidigt som de uttrycker samstämmiga åsikter kring vad för instrument som behövs för att bedriva ensembleundervisning på ett fullgott sätt. Dessutom understryks betydelsen av kontinuerlig lärarnärvaro men det varierar hur mycket lärarna släpper eleverna att spela på egen hand samt hur stort ansvar eleverna får ta för sitt eget lärande. Bedömningsmatriser, framarbetade system för bedömning och den egna magkänslan hos musiklärarna, hjälper dem att snabbt få en överblick över elevernas kunskapsnivå. I relation till detta framkommer att flera lärare väljer låtar eleverna känner igen och menar att det underlättar lärandet. Enkla låtar verkar vara ett medvetet val hos lärarna och i detta sammanhang innebär enkelhet att eleverna får arbeta med låtar med få ackord. Överlag framkommer det att lärarna i studien uppfattar bedömning av ensemblespel som en stor utmaning.

Nyckelord: bedömning, ensemblespel, musikundervisning, planering

Tack

Tack till alla musiklärare som har ställt upp på intervjuer till denna studie och till min familj som låtit mig arbeta i lugn och ro. Tack Peter för goda råd och tack till min arbetsplats för att ni samarbetat med mig så jag kunde skriva denna uppsats.

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	1
2. Syfte och frågeställning	3
3. Tidigare forskning	4
3.1 Lärarens roll	4
3.2 Klassrummet	5
3.3 Bedömning	6
3.4 Sammanfattning av tidigare forskning	8
4. Metod	9
4.1 Val av metod	9
4.2 Urval	9
4.3 Insamling av material	10
4.4 Forskningsetiska överväganden	10
5. Resultat	12
5.1 Genomförande av lektioner i ensemblespel	12
5.2 Tidsaspekt	13
5.3 Klassrummets resurser	14
5.4 Ensemblespelets utförande	15
5.5 Bedömningsunderlag i ensemblespel	17
5.6 Sammanfattning av resultat	19
6. Diskussion	20
6.1 Val av låt till ensemblespel	20
6.2 Klassrummets resurser	20
6.3 Ensemblespelets utförande	20
6.4 Lärarens roll	21
6.5 Bedömningsunderlag i ensemblespel	22
6.6 Sammanfattning och reflektion	22
6.7 Förslag på fortsatta studier	23
7 Referenser	25
Bilaga	1
Frågor till informanter	1

1. Inledning och bakgrund

Enligt mig är det viktigaste inom musik att kunna uttrycka sig tillsammans i musiken och inte se det som ett individualistiskt ämne. Jag har själv sedan 20 år tillbaka alltid spelat i band på min fritid och har genom att spela ihop med andra utvecklat mig själv som musiker. När jag började arbeta som musiklärare blev det väldigt tydligt för mig, att ensemblespel är ett bra sätt att lära sig mer och att utveckla sitt musicerande samtidigt som de flesta elever tycker att det är roligt och får en viktig och betydelsefull roll i ensemblegruppen. Alla elever fungerar som viktiga länkar i det slutgiltiga resultatet och dessutom berörs stora delar av kunskapskraven för musikämnet i åren 7–9.

Under min korta karriär som musiklärare har jag arbetat på 4 skolor i 2 olika kommuner och på hälften av dessa skolor har det inte funnits någon bra utrustning för att kunna bedriva ensemblespel på ett bra och utvecklande sätt. Stora grupper och ont om lokaler och instrument har varit ett tufft problem att brottas med. Ibland har det helt enkelt inte funnits instrument och i andra fall kan det varit min planering som gjort det svårt att bedriva ensemblespel på ett bra sätt. Skolinspektionen gjorde 2011 en inspektion av musikämnet i 35 skolor i Sverige. I rapporten hävdas att skolorna har olika förutsättningar för att kunna bedriva musikundervisningen korrekt. Skolinspektionen nämner även att grunden för musikämnet är musicerande och skapande och pekar på att det behövs rätt utrustning för att eleverna ska kunna nå målen (Skolinspektionen, 2011). För att nå kunskapskraven för betyget E i år 9 gäller följande:

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **viss** säkerhet rytm och tonhöjd.

Eleven kan även spela enkla melodier, bas och slagverksstämmor med **viss** tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med **visst** flyt.

Eleven anpassar **i viss mån** sin stämman till helheten genom att lyssna och till **viss del** uppmärksamma vad som sker i musicerandet. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med **delvis** fungerande teknik och **i viss mån** passande karaktär. Eleven kan då **bidra** till att bearbeta och tolka musiken till ett **musikaliskt** uttryck. (Skolverket 2011, s.104)

En bakgrund till varför jag valde just detta område att skriva om, är det som framgår i skolinspektionens rapport - *Är du med på noterna rektor?* (Skolinspektionen 2011:5). Skolinspektionen har gjort en granskning av musikämnet på 35 skolor i Sverige där syftet med undersökningen är att se vad som kan förbättras. Läroplanen och kursplanen ger uttryck för att musikämnet är viktigt i skolan men samtidigt brottas musikläraren med begränsat utrymme i timplanen och en stor utmaning för läraren att kunna organisera undervisningen så att eleverna når målen. "Kvaliteten i musikundervisningen påverkas av en rad samverkande faktorer, till exempel musiklärarnas utbildning, hur tiden disponeras, tillgången på instrument och vilka lokaler som finns" (Skolinspektionen 2011:6). Skolinspektionen skriver även i rapporten att det är viktigt att läraren tänker och planerar sin undervisning i ett 1-9 perspektiv så eleverna successivt får möjlighet att utveckla sina kunskaper och färdigheter. De stora bristerna i musikundervisningen som skolinspektionen ser i sin rapport är att undervisningen skiljer sig mycket från skola till skola. Elevernas möjlighet att musicera skiljer sig också mycket mellan skolorna undersökningen. Vid en del av skolorna har eleverna inte tillgång till instrument eller lokaler som är anpassade för musikundervisning. I årskurserna 1 - 5 är det vanligt att eleverna får musikundervisning i sina klassrum utan tillgång till instrument. Elever som inte får tillgång till utbildade lärare i musik eller till musikinstrument får mycket svårt att nå målen för ämnet.

Bristande organisation, samverkan och pedagogisk planering av musikämnet gör att eleverna får sämre förutsättningar att lyckas. (Skolinspektionen 2011:6).

Med denna bakgrund och erfarenhet är jag intresserad av att undersöka hur musiklärare arbetar med ensemble samt hur de planerar sina lektioner. Det ska bli intressant att höra vad lärarna anser behövs både vad gäller utrustning och lokaler för att kunna arbeta med ensemblespel i åren 7-9 och hur ensemblespelet planeras och utförs. Jag är också intresserad av att höra vad läraren tittar på och lyssnar efter när det gäller bedömning av ensemblespel efter kunskapskraven i Lgr 11 som faller in under det centrala innehållet sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur fem behöriga musiklärare för åren 7 – 9 beskriver att de planerar och genomför undervisningen, vad för utrustning som finns och behövs i klassrummet samt vad de tittar efter vid bedömning utefter det centrala innehållet ensemblespel. För att uppnå detta syfte har följande forskningsfrågor formulerats:

- Hur beskriver musiklärarna planering och genomförande av sin undervisning i ensemblespel och hur ser tidsaspekten ut i själva upplägget utav ensemblespelet?
- Vad anser lärarna behövs för resurser i klassrummet för att kunna arbeta med ensemblespel i år 7-9?
- Hur menar musikläraren att elevmaterial samlas in för att ligga till grund för bedömning av ensemblespel samt vad tittar läraren efter vid bedömning?

3. Tidigare forskning

I följande kapitel redovisas tidigare forskning om ensemblespel om hur läraren agerar under ensembleundervisningen, om klassrummets betydelse för undervisningen samt hur läraren samlar in material för att bedöma elevernas prestationer i ensembleundervisningen. Jag har sökt i universitetsbibliotekets databas oneseach efter relevant forskning. Jag har även använt mig av artikelsök och Divaportalen samt lånat och köpt relevant litteratur.

3.1 Lärarens roll

Zimmerman Nilsson (2009) har gjort videodokumentationer av fem musiklärares lektioner i ensemblespel med uppföljande intervjuer. Hon skriver att ensemblespel till skillnad från gehörs- och musiklärarna är elastiskt. Med elastiskt menar hon att läraren kan anpassa kunskapsinnehållet så att det stämmer överens med de förmågor eleverna besitter. Vidare menar hon att undervisningen handlar om att följa de regler som läraren har angivit där hantverk och motorik blir överordnat konstnärligheten i musicerandet. Undervisningen utformas och anpassas så att alla ska kunna vara med.

En av lärarna i Zimmerman Nilssons studie uttrycker sig på följande sätt:

Vi har lagt upp ensemblen i 5-6 veckors perioder och det avslutas med en redovisning och det är ju ett övergripande mål. Och sen finns det ju det stora övergripande målet att man förhoppningsvis ska få någon utveckling i sitt sätt att agera i en ensemble (Zimmerman Nilsson, 2009, s. 99).

Asp (2015, s. 20) menar att redovisningarnas givna roll i ensembleundervisningen kan vara en förklaring till att undervisningen i så stor utsträckning bygger på att följa regler och anpassning. Asp menar även att detta blir ”på bekostnad av en mer övergripande diskussion kring musikalisk kvalitet och kreativitet” (s. 20).

Zimmerman Nilsson (2009) har i sin studie sett att de lärare som undervisar i ensemble väljer musik som ligger på en nivå som eleverna redan behärskar, vilket gör att de relativt lätt kan ta sig igenom uppgifterna. Undervisningen bedrivs utifrån att alla elever ska kunna vara med snarare än att utgå från vad eleverna ska lära sig, hävdar Zimmerman Nilsson (2009). Vidare menar hon att det då finns risk för att elevernas utveckling uteblir och att de faktiskt inte lär sig något nämnvärt. Zimmerman Nilsson

(2009) menar att eleverna istället bör få uppgifter som de behöver anstränga sig för att klara av.

Linge (2013, s.143) skriver att undervisningens energi kan utvecklas om elev och lärare påverkar varandra, genom att prova sig fram med ett gemensamt material så blir både läraren och eleverna inspirerade av detta. Lärare bör enligt Linge (2013, s.143) släppa in elevens synpunkter i planeringen för att kreativiteten ska öka hos både lärare och elever.

Zandén (2010, s.179) har i sin undersökning av samtal mellan undervisande lärare i ensemble konstaterat att en starkt rådande diskurs är att läraren inte ska lägga sig i elevernas musicerande, den rådande diskursen är att det blir bäst om läraren håller sig utanför så mycket som möjligt. Detta kallar han en avdidaktiserad lärarroll. Detta kan skilja sig något mot vad Linge (2013, s. 143) skriver i sin avhandling om att lärarens handledande roll är att ge eleverna feedback i sitt arbete och visa vilken riktning arbetet ska gå, utan att nödvändigtvis leda processen.

Lärarens roll kan sammanfattas som ledande och regelsättande, en som låter hantverket bli överordnat konstnärligheten och den musikaliska kvaliteten och anpassar innehåll efter stundande förmåga hos eleverna (Asp 2015, Zimmerman Nilsson 2009). Läraren beskrivs dock även som en som gör bäst i att hålla sig utanför (Zandén 2010).

Läraren bör istället släppa fram elevens synpunkter, handleda istället för att leda (Linge 2013) och utmana eleverna (Asp 2015, Zimmerman Nilsson 2009).

3.2 Klassrummet

Skolverket rapporterar (Skolverket 2015:52) i en nationell utvärdering att det råder olika förutsättningar mellan årskurserna 4-6 och år 7-9. De senare årskurserna har det bättre ställt med instrument och kanske beror detta på att ensemblespel ofta prioriteras mer i de högre årskurserna. Det framgår även i utvärderingen att det ibland finns instrument på skolorna även om läraren och eleverna inte använder dem. Detta kan ibland bero på att de kan vara trasiga och att det inte finns ekonomiska resurser till reparation. I andra fall kan det bero på att läraren inte vet hur hen ska använda instrumenten, enligt skolverket. (Skolverket 2015:52)

Ericsson & Lindgren (2010, s. 11) skriver att musik har kommit att få en allt större betydelse för ungdomar, vilket skolor bör ta hänsyn till och prioritera en användbar musikal där instrumenten räcker till elevgrupperna samt att instrumenten fungerar.

Enligt Skolverkets rapport (Skolverket 2015:31) har musikämnet utvärderats i skolan. Underlaget i rapporten utgörs av enkätdata samt data från fördjupningsstudier bestående av bland annat intervjuer, klassrumsobservationer och elevarbeten. Utvärderingen har genomförts i nära samarbete med forskare. Dessa ansvarade för genomförandet av fördjupningsstudierna i respektive ämne samt för sammanställningen av materialet. I rapporten beskrivs hur det innan kommunaliseringen av skolan var förbjudet att bedriva musikundervisning i helklass. När undervisningen då skedde i halvklass fanns det större möjligheter att spela ensemble med eleverna då det både blev lättare att få lokaler och instrument att räckta till alla elever. När sedan kommunerna tog över ansvaret för skolan ändrade många skolor från halvklass till helklass och det blev svårare att spela ensemble i stora grupper. Många lärare försöker dock spela ensemble i stora grupper idag för man vill inte ändra karaktären på undervisningen (skolverket 2015:31).

Det finns inte så mycket forskning om elevgruppers storlek i musikundervisningen. Det gäller i samtliga praktiska estetiska ämnen vilket kan verka konstigt då det är dessa ämnen som har de största elevgrupperna inom den svenska skolan (Granström, 1998).

De studier som finns är gjorda utifrån jämförelsen om eleverna skulle få en bättre kunskapsutveckling i mindre grupper än i stora. Dock är det få av dessa studier som påvisar att det finns ett samband mellan dessa faktorer. Dessa studier har pågått i så pass kort tid att man inte kan se vilket resultat det har visat på längre sikt (Granström, 1998).

Sammanfattningsvis visar forskningen att det är bättre ställt med musikutrustning och instrument i de högre årskurserna, även om instrumenten finns så kan bristande kunskap leda till att de inte används samt att halvklassundervisning skapar de bästa förutsättningarna.

3.3 Bedömning

I följande avsnitt om bedömning presenteras forskning om bedömning av musikämnet generellt sett. Forskningen berör alltså inte bedömning av ensemblespel specifikt.

Påhlsson (2011, s.106) skriver att bedömning och likvärdighet i skolan idag står högt på agendan och ses som en självklarhet inom musikleraryrket. Tidigare har många

musiklärare varit emot bedömning i ämnet musik och att det inte har haft en viktig funktion. Pålson tar även upp bedömning av elevers kunskaper baserat på magkänsla hos läraren. Läraren ska förhålla sig till nationella styrdokument i sin bedömning av elevers kunskaper och använda dessa som verktyg och göra sina bedömningar i linje med dessa. Magkänslan blir ett första underlag för bedömningen av eleverna, men till sin hjälp har också musiklärarna i Pålssons studie sitt skriftliga material, såsom anteckningar, för att säkerhetsställa en rättvis bedömning.

Begreppet ”authenticperformance processes” eller ”autentiska bedömningssituationer” har lanserats inom skolundervisningen. Begreppet har sin grund i olika perspektiv eller synsätt på såväl kunskaper som lärande. (Olsson, 2007 s. 48)

Eleverna själva ska kunna påverka sin undervisning och innehållet i den. Det egna ansvaret att lära får här en större betydelse (Olsson, 2007 s. 48).

Genom självbedömning kan läraren genom samtal med eleverna få ut viktiga bitar som kan användas vid bedömningen av eleverna. Även kamratbedömning kan vara en framgångsrik metod för att få eleven att ta mer ansvar för sitt lärande och med hjälp av kamraterna nå nya kunskaper i ämnet.

Dessutom visar kamratbedömningar på en större variation av återkoppling, vilket ger eleverna en känsla av kontroll över bedömningsprocessen. Forskningen visar också att lärarens förmåga att främja själv- och kamratbedömningar och variera bedömningsformer utan att för den skull abdikera från sitt eget ansvar som undervisande lärare är positivt för elevers lärande (Nordenbo m. fl., 2008).

Enligt Backman Bister (2014, s.162) uppmanar lärarna ibland eleverna att lära av varandra, vilket ibland sker på elevernas eget initiativ. Spelreglerna i klassrummen är sådana, att kamratlärande är tillåtet och ofta uppmuntras. Backman Bister menar att detta kan ses som ett exempel på Vygotskijs syn på lärande som i grunden socialt.

Hon skriver även att kamratlärande kan stimulera de elever som redan är duktiga i ämnet genom att hjälpa andra kamrater som inte nått lika långt i sin kunskap. Faran med detta är att de duktiga eleverna kan stanna av i sin utveckling om detta blir en vana och de inte får tillräckligt med stimulans att öka sitt eget kunnande. En annan fara med detta är även att det kan användas som argument för att använda sig av stora grupper i ensembleundervisningen.

Konklusion: Lärarna bedömer med hjälp av magkänslan och med underlag som exempelvis anteckningar.(Påhlsson 2011). Självbedömning och kamratbedömning som en del av bedömningsprocessen, beskrivs som gynnsamt för lärandet. (Backman Bister 2014, Nordenbo m.fl. 2008)

3.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Ensemblespelet på högstadiet är uppbyggt så att det färdiga resultatet är en viktig del i undervisningen. Undervisningen styrs av regler för hur den ska gå till. Elevens synpunkter är dock viktiga för lärarna att ta in om resultatet ska bli bra. Det finns en rädsla för att eleverna och lärarna använder sig av låtar som är för enkla för eleverna där utmaningen uteblir och erövrandet av nya kunskaper därför uteblir. En annan oro som finns är att inte kunna ge den hjälp eleven behöver för att vidareutvecklas i sitt musicerande. En väl utrustad musiksals ses som ett måste för att kunna bedriva en god musikundervisning i skolan. I de äldre årskurserna finns det mer att hämta vad gäller instrument än vad det finns i de lägre åldrarna. Halvklass ses också som en viktig del i en bra musikundervisning eftersom läraren då har större möjlighet att ge bra handledning till eleverna. Det finns stora skillnader mellan skolor i Sverige avseende utrustning samt elevgruppers storlekar. Eleverna bör kunna påverka sin undervisning för att på så sätt ta mer ansvar för sitt lärande. Musik anses viktigt för ungdomar. Lärarens första underlag vid bedömning är ofta magkänslan. Underlaget utökas sedan med kamratbedömning, anteckningar som läraren gör under lektionerna och även samtal med eleverna. Eleverna uppmanas att lära av varandra där de duktiga eleverna stimuleras till att hjälpa de elever som inte nått lika långt.

4. Metod

4.1 Val av metod

Jag ville med mitt val av metod möjliggöra samtal där mina respondenter på ett avslappnat vis skulle få möjlighet att delge mig sina erfarenheter och reflektioner. Det var viktigt för mig att formulera frågor av en nyfiken och undersökande karaktär. En positiv aspekt av att hålla en kvalitativ intervju, är att låta intervjuaren få tala fritt och på så vis skapa en mer avslappnad stämning utan att personen som blir intervjuad känner sig granskad eller bedömd för sitt upplägg av lektioner. menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s 38).

Valet föll på Kvalitativ intervju då metoden harmonierade väl med mitt syfte och mina frågeställningar. En kvalitativ intervju har enligt Kihlström (2007) likheter med ett vanligt samtal men har ett förutbestämt fokus som intervjuaren valt.

För att kunna besvara mina forskningsfrågor arbetade jag fram frågor av öppen karaktär men givetvis med ett tydligt fokus på mina frågor om ensemblespelets planering, upplägg och utförande. Jag har valt att hålla frågorna snarlika mina forskningsfrågor för att kunna hålla mig till syftet med studien. Att jag valt att ha relativt få frågor beror på att jag ville behandla varje fråga på djupet i mina intervjuer. Lektionsupplägg och utförande kan låta snarlikt men för mig handlar upplägg om sådant som tillhör planeringsstadiet medan utförandet blir en beskrivning av processen på ett mer praktiskt plan. Kihlström (2007) skriver att öppna frågor genererar en bredare bild av svaren. Metoden möjliggör även för att kunna få svar på fler frågor samtidigt och intervjuaren får förutom en bredare bild av svaren även en bredare beskrivning av händelseförloppet menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s 38).

4.2 Urval

Att antalet intervjuer inte blev fler än fem stycken beror på att Trost (2010) beskriver att för många intervjuer gör det insamlade materialet svårhanterligt. Fler än fem intervjuer skulle dessutom kunna generera för mycket material för mig att hantera och presentera inom den tidsram jag hade. Trost (2010) menar att det är bättre att ha få intervjuer med hög kvalitet. Att intervju fem lärare upplevde jag som lagom för att kunna bevara min ambition att ha öppna frågor där lärarna skulle få tala fritt utan att jag skulle behöva begränsa deras svar på grund av tidspress. Jag ville satsa på kvalitet snarare än kvantitet

där jag skulle få en hanterbar mängd data att hantera, precis som Trost (2010) beskriver utan att behöva begränsa samtalen.

Jag valde ut lärare att intervjua genom att fråga vilka som var intresserade att medverka i min studie på en musiklärarträff. Min förhoppning var att väcka intresse för medverkan hos behöriga lärare i musik samt lärare i olika åldrar. Med i undersökningen är tre kvinnor och två män. Åldersspannet på de intervjuade personerna sträcker sig från trettio till sextioårsåldern. De fem lärarna i studien har olika lång erfarenhet av ensemblespel på högstadiet. Men samtliga har varit verksamma inom musikläraryrket under minst fem år. De medverkande musiklärarna kontaktades via mail efter att de godkände att de ville vara en del av min studie. Jag skickade ut frågorna jag skulle ställa i förväg, dock utan följdfrågor.

4.3 Insamling av material

Intervju 1 ägde rum i lärarens eget klassrum på den skola hen jobbar på innan en ensemblelektion med år 8 skulle genomföras. Intervjun spelades in med diktafon och transkriberades sedan till text.

Intervju 2-4 besvarades via mail. Dessa intervjuer besvarades mellan oktober och december 2016 i den mån lärarna hann. Till intervjun med lärare 2 följde ett besök på skolan hen arbetar på och en mindre observation gjordes under en ensemblelektion i år 7.

Intervju 5 ägde rum i mitt klassrum i november 2016 då läraren kom på besök. Intervjun genomfördes med diktafon och informanten hade hela tiden frågorna framför sig. Intervjun transkriberades senare till text.

De intervjuade lärarna har i detta arbete fått fiktiva namn och kommer härfter att kallas för Maria, Sandra, Kim, Jonas och Daniel.

4.4 Forskningsetiska överväganden

Jag har i samband med genomförandet av dessa intervjuer tagit del av de fyra forskningsetiska riktlinjerna (Vetenskapsrådet 2002) som innefattar:

- Informationskravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- Nyttjandekravet

För att skydda lärarnas identitet framkommer inte i vilken stad, skola eller kommun intervjuerna är gjorda för att på så sätt inte riskera att informanterna kan avslöjas genom kön och ålder. Informanterna har fått information att det inte kommer att framgå vem av informanterna som har sagt vad och att deras namn kommer ersättas med ett fiktivt namn i arbetet. De har även fått informationen om att de när som helst har rätt att avbryta sin medverkan i studien och att intervjun är helt och hållet frivillig att delta i. Informanterna har fått tydliga instruktioner både via mail och muntligt om hur intervjuerna kommer att gå till och vad det är som arbetet kommer att handla om.

Samtliga informanter har fått information om tystnadsplikt och att allt forskningsmaterial kommer att behandlas konfidentiellt. Likaså att materialet endast kommer att användas till detta arbete och inte lånas ut eller göras tillgängligt för allmänheten eller användas i andra icke vetenskapliga syften.

5. Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet av vad Maria, Sandra, Kim, Jonas och Daniel säger att de gör i ensembleundervisningen. Alla kommer till tals i studien. När lärarna påstår eller berättar något snarligt har inte alla citerats eller refererats ordagrant, utan vad som varit mest sammanfattande och övergripande enligt syftet med denna studie.

5.1 Genomförande av lektioner i ensemblespel

Musiklärarna i denna studie säger att de alltid börjar med att presentera en eller flera låtar för eleverna som de själva har valt på grund av låtens svårighetsgrad i både sång och ackordspel. Daniel säger att han väljer låtar som han på förhand vet att eleverna kan ta sig igenom utan större problem. Det framkommer även att i det flesta fall är låtarna hämtade från topplistorna på diverse streamingtjänster. Det finns även en tanke med att försöka variera sig i olika musikstilar för att på så sätt ge eleverna en bredare musikalisk bredd även om det till stor del är låtar som eleverna känner igen och har hört många gånger innan. Jonas, Maria och Sandra hävdar att eleverna enklare lär sig låten om de känner igen den och tycker att den är bra.

Maria och Kim säger i intervjuerna att eleverna fått träna ackord samt olika trumkomp och baskomp individuellt innan det är dags att börja spela ensemble. Samtliga intervjuade lärare ser till att det finns ackord samt kompmodeller att träna efter, där eleven tydligt ser hur ackord och melodier ska spelas på de olika instrumenten. Maria repeterar även tidigare arbetsområden om puls, takt och rytm för att eleverna skall ha detta färskt i minnet. I tre av fallen presenterar läraren låten för klassen genom att de tillsammans lyssnar på låtens olika delar och att läraren visar hur eleven spelar de olika rundorna. Kim använder sig även av inspelade videos där instrumenten och de olika ackordrundorna spelas upp och förklaras för eleverna.

I det första ensemblespel som genomförs exempelvis i år 7, beskriver samtliga lärare hur de inleder med enkla låtar med omkring 3-4 ackord som gärna repeteras i både vers och refräng. När eleverna senare under högstadiet gör återkommande ensemblespel så väljer lärarna låtar av lite svårare karaktär med fler ackord och även melodislingor för både gitarr och piano, samt ett mer avancerat komp på trummor för att eleverna ska lära sig spela med mer passande karaktär.

I intervjuerna framkommer även att Maria använder ensemblespel för att hitta karaktärsdrag inom olika musikstilar. Hon förklarar att eleverna får prova på att spela själva istället för att bara lyssna när låtarna spelas från skiva eller streamingkälla.

Sandra menar att hon föredrar att undervisa i ensemble i helklass, så att hon kan närvara och undervisa hela tiden. ”Vi spelar oftast i en stor grupp för jag tycker eleverna lär sig mer när läraren kan vara där och leda och hjälpa eleverna hela tiden” säger Sandra. Sandra och Jonas låter inte eleverna träna ensamma i andra rum. Anledningen till detta är att de märkt att eleverna inte anstränger sig för att göra sitt yttersta då. Istället satsar eleverna på att komma igenom låten mer för lärarens skull än för sin egen kunskaps skull, menar Jonas. Övriga lärare släpper eleverna efter en genomgång av låtuppbyggnad och visning utav hur instrumenten ska spelas, till att öva på egen hand, ensamma.

Sammanfattningsvis berättar lärarna snarlika tillvägagångssätt vad gäller uppstarten av ensemblespel. En gemensam nämnare för lärarnas låtval i uppstarten av ensemblespel, är att eleverna tilldelas enkla låtar som repeteras. Enkla låtar är enligt lärarna synonymt med låtar som innehåller få ackord. Samtliga lärare förser eleverna med material att använda som stöd under spelandet. En avstickare i tillvägagångssätt är att Maria och Kim lägger fokus på individuell träning på instrument, innan deras elever börjar spela i grupp. Övriga lärare förklarar att de lyssnar på den valda låten tillsammans, innan de börjar spela själva. Flera av lärarna menar att igenkänning är viktigt då elevernas lärande underlättas av att de känner igen låten. Jonas och Sandra har en mer närvarande och aktivt handledande roll än resten utav lärarna som i större utsträckning släpper i väg eleverna för att träna på egen hand.

5.2 Tidsaspekt

I intervjuerna framkommer olika reflektioner gällande tidsaspekten. Kim använder sig av fyra lektioner a 80 minuter för en klassensemble i halvklass och Maria berättar att hon använder sig av två lektioner a 40 minuter för en låt i halvklass. Om lärarna har hel eller halvklassundervisning i ensemble, beroende på hur lokalerna är utformade och vilka resurser som finns att tillgå i form av instrument. Jonas och Sandra planerar för mer tid per låt men arbetar då med att eleverna ska spela samtliga instrument som ingår i kursplanen, det vill säga sång, gitarr/piano, bas och slagverk. Maria och Daniel planerar för att eleverna ska spela ett instrument per ensemble. Detta skiljer sig mycket

beroende på elevgrupp, menar de. Ofta anpassas materialet för just den klass eller de elever som undervisas. I ett par fall tar lärarna upp detta och menar att de anpassar tiden för eleverna. Vissa klasser får mer tid för att arbeta med uppgiften bland annat beroende på vilka förkunskaper eleverna har med sig sedan mellanstadiet.

5.3 Klassrummets resurser

Följande redovisar och beskriver gruppstorlek, lokaler och instrument. Samtliga intervjuade lärare är helt överens om att halvklassundervisning är ett måste för att en bra ensembleundervisning ska kunna ske. ”Eleverna måste ha plats så att alla kan spela tillsammans. Jag kan definitivt inte undervisa ensemble i helklass då jag inte har plats eller skulle klara av den höga ljudnivån”, berättar Kim.

De lärare som intervjuas arbetar med grupper från nio till sexton elever. Lärarna menar att det är en hanterbar gruppstorlek. Deras erfarenhet i arbete med större grupper, är att man inte hinner hjälpa eleverna att utvecklas på instrumenten. Lärarna anser också att det i stora grupper blir svårt att kunna göra en bedömning av elevernas kunskapsutveckling beroende på att tiden inte räcker till. Det blir för lite tid för att kunna se varje elev.

Ett annat hinder som finns med undervisning i helklass är att ljudvolymen blir för hög för både lärare och elever, vilket ger svårigheter att koncentrera sig både för elever och för lärare. Det kan leda till en ohållbar arbetssituation samt ge skador på hörseln, säger några av lärarna.

Sandra och Jonas berättar att de under senare år fått fler helklasser vilket gör det problematiskt att undervisa i ensemble. Jonas har bara 18 platser i sitt klassrum och en del av undervisningen bedrivs i en aula. Detta leder till en mycket hög ljudnivå när alla elever ska spela tillsammans i en lokal med hög takhöjd utan dämpning.

Vad gäller själva nyttandet av de olika lokalerna går meningarna lite isär. Majoriteten av lärarna föredrar två till tre stycken grupprum för individuell övning eller spel i mindre grupper om fem till sex elever. Eleverna får frihet att lägga upp sitt övande självständigt och läraren går runt och handleder där det behövs. Sandra och Jonas föredrar en stor lokal där alla elever får plats och där läraren hela tiden finns med och handleder. Om detta säger Sandra:

Jag har diskuterat med andra lärare om att eleverna kanske lär sig mest om alla spelar i samma rum så eleverna får lärarledd undervisning hela tiden, speciellt i början då eleverna inte har så stor kunskap på sina instrument.

Det senare alternativet, att spela i helklass, föredras främst i år åtta och nio då eleverna har tillräckliga förkunskaper för att klara av att arbeta mer självständigt och inte behöver handledning hela tiden för att arbetet ska gå framåt, säger Sandra och Jonas.

När frågan om utrustning kom upp svarade alla intervjuade lärare ganska lika, lite beroende på hur lokalerna där de undervisar nu är utformade. Följande är utrustning och instrument som rabblats upp av lärarna på vad de anser bör finnas tillgängligt:

Det bör finnas 2 – 3 stycken trumset, beroende på hur många ensemblerum som finns på de olika skolorna där undervisningen sker. Det behövs 2-3 stycken elbasar samt förstärkare till dessa, vilket samtliga lärare förespråkar. Lärarna vill ha minst 10 stycken pianon, antingen i en och samma lokal eller fördelade på fler små. Det beror på sättet läraren undervisar. Vad gäller gitarrer går åsikterna lite isär. Lärarna ger mig siffror mellan 5 och 15 som ett rimligt antal för att kunna bedriva ensembleundervisning. Vad gäller PA-system, menar lärarna att minst ett bör finnas för sång samt minst 3 stycken mikrofoner för sång.

Sammanfattningsvis går det att urskilja två olika sätt att arbeta med upplägget av ensemblespel vad gäller användningen utav lokaler. Det ena är att låta eleverna spela självständigt i mindre grupper och läraren går mellan rummen för att ge handledning. Det andra bygger på att hela gruppen spelar i samma rum och att läraren närvarar i lokalen under repeterandet. Att läraren kan närvara hela tiden beskrivs som en fördel. Alla fem lärare är överens om att halvklass är nödvändigt för kvalitet i undervisningen. För stora grupper leder till en upplevd otillräcklighet hos lärarna och en för bullrig arbetsmiljö. Lärarna är även överens om vad som behövs i instrumentväg för att kunna bedriva en god undervisning i ensemblespel.

5.4 Ensemblespelets utförande

Lärarna som intervjuats har ett liknande upplägg vad gäller introduktion av första låten som ska arbetas med under de kommande lektionerna. Man spelar upp sången i högtalare och låter eleverna lyssna och i något fall får även eleverna ett papper med text

och ackord i handen. Ofta sjunger även elever och lärare med i låten under första lyssningen då eleverna oftast känner till låten. Lärarna går sedan igenom instrument för instrument hur eleverna ska spela och svårigheter som finns med t.ex. barréackord på gitarr. Lärarna visar även sätt man kan förenkla vissa delar om någon elev inte riktigt befinner sig på den kunskapsnivån.

Efter introduktionen delar sig lärarnas sätt att arbeta vidare med ensemblen. Sandra och Jonas har kvar samtliga elever i klassrummet och låter gruppen arbeta tillsammans med att lära sig ackorden och slagverksstämmorna samt baskompet. De andra lärarna låter eleverna delas i smågrupper och eleverna försvinner in i sina respektive övningsalar. Här går sedan läraren runt och hjälper en grupp i taget framåt i arbetet, men eleverna tillåts öva ganska fritt.

Sandra ägnar ca fyra stycken 80 minuters lektioner för att gruppen ska känna sig säkert på sina instrument och repeterar i början av varje lektion för att eleverna inte ska ha glömt bort vad som arbetades med lektionen innan.

Systemet som Jonas och Sandra använder sig av beskriver Jonas som ett löpande band där eleverna hela tiden byter instrument mellan de olika genomspelningarna. Läraren finns hela tiden med i rummet och hjälper eleverna när svårigheter uppstår samt hjälper gruppen att räkna in och starta låten i ett passande tempo så att alla elever hänger med. En av lärarna byter också låt efter varje gång men dessa låtar som uppgår till åtta per lektion har samma ackorduppbyggnad, bara olika tempo och rytm, samt att eleverna får nya texter att lära sig. När denna lektion börjar ta slut samlas gruppen för att sammanfatta lektionen med läraren. Vad har varit svårt och vad har gått bra? Nästa gång klasserna har en ensemblelektion så presenteras en ny låt och eleverna börjar om på det sätt som tidigare beskrivits.

När en friare typ av introduktion av låten ges, finns istället en färdig samling sånger att välja mellan och eleverna får själva välja den låt som de vill arbeta med under lektionen, enligt Jonas. Han berättar att eleverna själva leta reda på låten via sina telefoner och lyssna på den. Här sker det inte heller någon genomgång av ackord, melodislingor eller olika delar av låten, utan eleverna förväntas klara det på egen hand.

Läraren går sedan runt och lyssnar på eleverna och använder det hen ser till bedömning av ensemblespelet.

Daniel säger att han bedriver en ganska fri undervisning där han har en mer avvaktande och tillbakadragen roll. Eleverna själva får välja hur mycket engagemang de vill lägga ner för att nå nya kunskaper.

Sammanfattningsvis så ser introduktionen av låten som ska spelas ut på samma sätt hos mina intervjuade lärare. Det skiljer sig åt efter introduktionen. Då har Sandra och Jonas kvar samtliga elever i samma rum för gemensam övning medan de andra lärarna delar in eleverna i mindre grupper. Två av lärarna ge en friare introduktion av låtarna där elevernas eget val avgör val av låt. Här krävs mer ansvar för eleverna, att både välja låt själva och ta fram nödvändigt material att arbeta med.

5.5 Bedömningsunderlag i ensemblespel

Kunskapskraven presenteras för eleverna i form av lärandematriser, enligt samtliga lärare. Anledningen till det är att eleverna själva ska veta vad som krävs av dem, alltså ett sätt att låta eleverna ta eget ansvar för sitt arbete. Dock med en tydlig genomgång av vad som förväntas vid de olika betygsstegen. Samtal mellan musiklärare om vad uttrycken visst flyt, relativt gott flyt eller gott flyt innebär, är en viktig grund för bedömning av eleverna enligt Maria och Sandra. Maria säger att hen inte pratar så mycket med eleverna om vad som är E, C eller A nivå utan visar mer i olika steg hur eleven kan utveckla sitt musicerande.

Maria:

Man kan börja med att visa hur man t.ex. tar ackordet C på piano, byter eleven sedan ackord till t.ex. G på det första pulsslaget i takten. Sedan går man vidare med att kanske lägga till vänsterhanden för att få ett fylligare komp, alltså hur du går vidare med instrumentet istället för att prata med eleverna om att byta med relativt god timing.

Jonas säger sig använda sin magkänsla och sin erfarenhet som musiklärare vid bedömningen av elevernas kunskaper. Daniel säger sig förlita sig på sin långa erfarenhet och att han har utarbetat ett bedömningsunderlag för många år sedan.

Jonas:

Jag samlar sällan in material då jag har en bank med låtar eleverna arbetar med och jag vet svårighetsgraden på dessa då jag arbetat med samma låtar i så många år.

Kim talar om att hen ofta använder sig av videoinspelning när hen ska bedöma eleverna vid ensemblespel. Detta för att kunna gå tillbaka och se varje elev flera gånger för att då kunna sätta ett mer rättvist och riktigt betyg. Hen talar om att bedöma elevens teknik på instrumentet, t.ex. använder eleven rätt fingersättning, anpassar eleven sig till de andra i gruppen och hörs elevens spel över huvud taget? Maria har även hon provat att använda sig av videoinspelning men tyckte det tog för mycket tid så hon använder sig mer av anteckningar och observationer under lektionerna.

Daniel säger sig anteckna efter varje ensemblelektion hur eleverna har presterat. Han säger sig ha arbetat fram en egen form av bedömningsmatris där han snabbt kan se vilken nivå eleverna presterar på.

Daniel:

Om eleven använder sig av både vita och svarta tangenter på pianot samt båda händerna är det ett C, lär sig även eleven att spela ackord som texF#m och Bb så är det A nivå om det spelas med passande karaktär för låten.

Maria säger att hon brukar samtala med eleverna en och en. Detta gör hon både för att kunna höra hur eleven spelar på sitt instrument ensam och för att höra eleven bedöma sina egna framsteg på instrumentet.

Daniel avslutar arbetsområdet ensemblespel med att låta eleverna göra ett uppspel, som en konsert, vilken Daniel sedan gör sin slutgiltiga bedömning av elevernas kunskaper på. Här avgörs alltså om eleverna klarar av att spela det han förväntar sig av dem.

Insamlandet av bedömningsunderlag är en utmaning menar samtliga lärare. Allihop är väldigt eniga i att det bästa sättet att tolka läroplanens olika kunskapskrav är att samtala med andra musiklärare. På så vis kan de hitta någon form av samedömning för de olika betygen.

Sammanfattningsvis så är lärarna överens om att arbeta efter matriser är ett bra sätt att bedöma elevernas kunskaper i ensemble. De kan på så sätt snabbt se vilken nivå eleven ligger på. Lärarna påpekar även vikten av att eleverna vet vad de bedöms efter.

Magkänslan och egna erfarenheten säger sig 2 av lärarna förlita sig mycket på, samt att även ha arbetat fram egna system för bedömning. Andra har filmat eleverna för att på så sätt kunna se flera gånger vad eleverna presterar. Det framgår dock att denna metod är mycket tidskrävande.

Lärarna visar hellre hur eleverna ska göra snarare än att kommunicera det i tal. Lärarna tycker att insamlandet utav betygsunderlag är en utmaning och diskuterar gärna sinsemellan för stöd.

5.6 Sammanfattning av resultat

Gemensamt för lärarna i min studie är att de väljer ut låtar till ensemblespelet baserat på svårighetsgrad. En enkel låt är enligt lärarna uppbyggd på 3-4 ackord. Musikalisk bredd och variation samt igenkänning är två andra faktorer som spelar in i valet av låt, med syfte att underlätta lärandet. Med samma syfte erbjuder lärarna sina elever ackord och kompmodeller att öva efter. Det varierar hur närvarande läraren är under processen och även i hur mycket individuell träning eleverna erbjuds. Lärarnärvaro beskrivs dock övervägande som en fördel.

Vissa av lärarna ger eleverna en friare introduktion och inflytande i val av låt men menar då att detta kräver mer ansvarstagande och självständighet ifrån eleverna.

För stora grupper i ensembleundervisning försvårar lärande, undervisning och arbetsmiljö, menar lärarna. Att undervisa i halvklass anses vara exemplariskt.

I bedömningssituationen använder sig lärarna av matriser och menar att det underlättar. Magkänslan säger sig vissa lita till och andra förklarar att de arbetat fram egna system för bedömning. Lärarna tar stöd av varandra för att diskutera utmaningen i att göra en bra bedömning.

6. Diskussion

I detta kapitel diskuteras resultatet mot den tidigare forskningen.

6.1 Val av låt till ensemblespel

Samtliga lärare i denna studie inleder ensemblespelet med enkla låtar bestående av 3-4 ackord som återkommer i vers och refräng. Enkelhet är något som återkommer bland lärarna. De verkar anse att det är viktigt att det är lätt för eleverna att spela. Zimmerman Nilsson (2009) menar att eleverna behöver få uppgifter som de måste anstränga sig för att klara av. Att välja en för enkel låt kan få som konsekvens att eleven inte lär sig något nämnvärt. Att välja låt med syfte att den ska vara enkel, som musklärarna i min studie säger att de gör, kan alltså vara missgynnande för eleverna, enligt Zimmerman Nilsson. Vissa av lärarna berättar dock att svårighetsgraden ökar i de högre årskurserna.

De flesta lärarna väljer låtar som eleverna känner igen och tycker om och menar att eleverna lär sig lättare då. Enligt Linge (2013) bör lärare släppa in elevens synpunkter i planeringen för att kreativiteten ska öka hos både lärare och elever. Lärarna i min studie skapar alltså bra förutsättningar för lärande, genom att praktisera elevinflytande.

6.2 Klassrummets resurser

Halvklass är ett måste, är alla lärarna överens om. En hanterbar gruppstorlek består av nio till sexton elever, menar dem. Argumenten mot helklassundervisning är för små lokaler samt en olidlig ljudnivå. Ensemble underlättas enligt skolverket (2015:31) av halvklassundervisning, då instrumenten räcker till och lokalerna fungerar.

Vidare forskning om storlek på grupper och dess betydelse för lärande och undervisning finns inte, men lärarna i min studie är som sagt enliga om att halvklass är det ultimata.

6.3 Ensemblespelets utförande

Zimmerman Nilsson (2009) skriver att i ensembleundervisningen betonas hantverksmässiga aspekter mer än konstnärliga och undervisningen präglas av att följa regler. Hantverk och regelföljande är resultat även i föreliggande studie. Lärarna i denna studie beskriver tillvägagångssätt och upplägg genom hur de gör rent logistiskt med lokaler och gruppindelningar. De visar eleverna hur de ska spela med olika val av metoder och fokus ligger på själva utförandet. Asp (2015) menar att lärares regelfokus blir på bekostnad av en mer övergripande diskussion kring musikalisk kvalitet och kreativitet. Det finns dock spår av ett mer konstnärligt fokus i vissa delar av

intervjuerna. Maria pratar om hur hon visar eleverna hur de ska göra för att få ett fylligare komp och Daniel talar om att det för ett A betyg krävs att eleven kan spela med en passande karaktär för låten.

6.4 Lärarens roll

Lärarna pratar om att de är tydliga med att kommunicera vad som förväntas av eleverna. Linge (2013, s. 143) skriver att lärarens handledande roll är att ge eleverna feedback vilket också förefaller stämma väl överrens med min undersökning.

Lärarna i min studie berättar att de är med och handleder där det behövs och går mellan lokaler med mindre grupper eller handleder hela gruppen i samma rum. Sandra menar att hon föredrar helklass, så att hon kan närvara och undervisa hela tiden. Jonas och Sandra väljer dessutom att inte låta eleverna träna ensamma i andra rum då de märkt att eleverna inte anstränger sig för att göra sitt yttersta då. Istället satsar eleverna på att komma igenom låten mer för lärarens skull än för sin egen kunskaps skull.

Zandéns (2010, s.179) konstaterande att en starkt rådande diskurs är att läraren inte ska lägga sig i elevernas musicerande, går alltså inte i linje med vad som sägs utav Jonas och Sandra, utan mer i Linges (2013) beskrivning av läraren som aktivt och närvarande för att kunna ge eleverna handledning.

Linge (2013) menar även att läraren kan handleda utan att nödvändigtvis leda processen. Huruvida läraren helt och hållet leder och i så fall hur starkt läraren leder, framgår inte helt tydligt i mina intervjuer. Jag kan dock ana i min analys att det i de flesta fall verkar råda en relativt stark styrning vad gäller själva upplägget av ensembleundervisningen med undantag för val av låt, där elevernas synpunkter tas med. Hur stort engagemang eleven väljer att lägga ner i arbetsområdet, är enligt Daniel fritt och något han har med sig i bedömningsprocessen. Jonas säger också att eleven själv kan välja grad av engagemang.

Vad gäller processen med själva spelandet i ensembleundervisningen går det lite isär. Maria, Daniel och Kim väljer alla att släppa eleverna till att öva fritt redan under första lektionen. Dock efter en genomgång av hur låten är uppbyggd och hur de olika instrumenten ska spelas. Detta går i linje med Zandén (2010, s.179) så långt att läraren blir avdidaktiserad i sin frånvaro och att eleverna får öva fritt. Det verkar dock inte handla om någon total frånvaro, i och med att Maria, Daniel och Kim menar att de aktivt handleder där det behövs.

6.5 Bedömningsunderlag i ensemblespel

Bedömningsmatriser är något som tilltalar lärarna i min studie. De menar att det underlättar bedömningen. Magkänsla och erfarenhet är också något som lärarna lutar sig emot. Enligt Pålsson (2011) kan magkänslan fungera som ett första steg i bedömningen men skriftligt material är nödvändigt för att bedömningen ska bli rättvis. De flesta lärarna jag pratat med menar att de dokumenterar med anteckningar eller film med undantag för några som menar att magkänsla och erfarenhet gör att de kan göra en bra bedömning ändå.

Självbedömande, alltså att eleven själv får skatta sina prestationer, kamratbedömande är enligt Nordenbo m.fl., (2008) och Backman Bister (2014) gynnsamt för lärandet. Kamratbedömande är inget som kommer upp under mina intervjuer. Däremot berättar Maria samtalar med eleverna en och en och låter dem själva bedöma vilken nivå de ligger på i sitt spelande. Nordenbo m. fl., (2008) menar att Maria genom detta arbetssätt kan få ut viktiga bitar som sedan kan användas i bedömningen och att självbedömning är positivt för elevens lärande.

6.6 Sammanfattning och reflektion

För att sammanfatta detta arbete så är det första jag lägger märke till att ensemblespel ges mycket plats och tid i musikundervisningen på högstadiet. I samtalen med de intervjuade lärarna kommer det fram att de tycker ensemblespel är en bra och viktig metod för att utveckla elevernas kunskaper i musik. Eleverna uppskattar oftast arbetsområdet och tycker i många fall det är ett bra sätt att lära sig spela och sjunga på.

Lärarna jag intervjuat beklagar dock bristen på passande lokaler och instrument samt att musikämnet har låg status på skolorna och att budgeten för musikämnet snarare minskar än ökar.

Jag har fått svar på de frågor jag ville ha besvarade i och med detta arbete. Jag kan se att lärare planerar och introducerar lektionerna på ett ganska snarligt sätt. Jag reagerar på hur mycket frihet eleverna får av läraren i vissa fall, att läraren inte närvarar i så stor utsträckning.

Vidare så är jag lite förvånad över att ingen av de intervjuade lärarna tar upp något om kamratlärande och kamratbedömning vid ensemblespelet. Ofta har musiklärare stora grupper att tampas med i musikundervisningen och kamratlärande har enligt Backman Bister (2014) och Nordenbo m.fl., (2008) visat sig vara ett framgångskoncept för både elever och lärare.

På frågan om bedömning eller hur bedömningsmaterialet samlas in så drar jag slutsatsen att bedömningsmatriser är till stor hjälp för lärarna och även för eleverna men att bedömningen är en stor utmaning. Men visst finns magkänslan där och tanken på att det går att bedöma ett musikaliskt framförande på ett instrument för att läraren själv är musikalisk och vet hur det ska låta. Det är svårt att bedöma musik då lärare ofta tycker väldigt olika där. Det ska gå att visa en elev varför eleven fick det betyget hen fick. Det måste vara glasklart och då spelar anteckningar och dokumentationer en stor roll.

Vad gäller klassrum och utrustning har de intervjuade lärarna liknande uppfattningar om hur det bör se ut och vad som bör finnas. Jag uppfattar dem som relativt nöjda med det de har att arbeta med, både vad gäller lokaler och instrument. Dock talar de om en oro för större grupper att undervisa och att det då kan det bli problem med det som finns att tillgå idag.

6.6 Metodkritik

Valet av metod fungerade bra i samtliga intervjuer. Den största svårighet som dök upp var informanternas brist på tid. Att övervägande del av informanterna svarade via mail gjorde det svårt att få långa och breda svar på frågorna. I efterhand hade jag valt att intervjua någon eller några lärare till för att få ut mer information om hur de arbetar med ensemblespel.

6.7 Förslag på fortsatta studier

Mitt förslag till fortsatt forskning är att undersöka hur kunskapsutvecklingen i musikämnet påverkas av stora grupper. Fler och fler skolor använder helklasser med upp emot 30 elever i grupperna. Är det möjligt för läraren att kunna förmedla kunskap till en så stor grupp? Hur bör en lokal vara utformad för att det ska vara möjligt att arbeta i en så stor grupp och få till ett meningsfullt lärande? Jag hade svårt att hitta forskning om lokalen och instrumentens betydelse för undervisningen. Det hade varit mycket intressant att forska vidare om detta.

Det skulle även vara intressant att forska vidare på vad det får för konsekvenser för eleverna med det något stramare sättet att arbeta på där läraren hela tiden finns med, eller det friare sättet där eleven får mer frihet men samtidigt mindre information om hur eleven skall arbeta för att nå upp till de olika betygskriterierna och handledning utav läraren.

7 Referenser

Asp, Karl (2011). *Om att välja vad och hur – musiklärares samtal om val av undervisningsinnehåll i ensemble på gymnasiets estetprogram*. Licentiatuppsats. Örebro: Örebro Universitet.

Backman Bister, Anna (2014). *Spelets regler: en studie av ensembleundervisning i klass*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Eriksson-Zetterquist, Ulla. & Ahrne, Göran- (2011). "Intervjuer". I: Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 36-57.

Ericsson, Claes. & Lindgren, Monica- (2010). *Musikklassrummet i blickfånget Vardagskultur, identitet, styrning och kunskapsbildning*. Halmstad: Sektionen för lärarutbildning, Högskolan i Halmstad.

Granström Kjell, & Einarsson, Charlotta_ (1993). *Samspel i svenska klassrum. En forskningsöversikt*. FOG rapport nr 14. Linköping: Institutionen för pedagogik och psykologi, Linköpings universitet.

Johansson, Leif (2005). *Ensembleledning: ledarskap i mindre musikgrupper*. Lund: Studentlitteratur.

Kihlström, Sonja (2007). "Intervju som redskap". I Dimenäs, Jörgen (red.) *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber, s. 47-69.

Linge, Anna (2013). *Svängrum: för en kreativ musikpedagogik*. Diss. Malmö : Malmö högskola.

Nordebo, Sven-Erik, Sørgaard Larsen, Michael, Tiftikçi, Wendt, RikkeEline & Østergaard, Susan (2008). *Teacher Competences and Pupil Achievement in Preschool and School: A Systematic Review Carried out for The Ministry of Education and Research, Oslo*. Copenhagen: The Danish Clearinghouse for Educational Research, School of Education, University of Aarhus.

Olsson, Bengt- (2010). "Bedömning i estetiska ämnen - mer än bra eller dålig konst eller musik". *Forskning om undervisning och lärande* nr 3, s. 45-54

Påhlsson, Fredrik- (2011). *Likvärdig bedömning i musik: lägesbeskrivning av arbete med likvärdig bedömning av musikaliska kunskaper i grundskolans obligatoriska musikkurs*. Stockholm: KMH förlag

Skolinspektionen, (2011). *Är du med på noterna rektorn?* Stockholm: Skolinspektionen.

Skolverket, (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2015). *Musik i grundskolan: En nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9*. Stockholm: Skolverket.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet, (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet, sidan besökt 2017-02-28. Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Zandén, Olle (2010). *Samtal om samspel: kvalitetsuppfattningar i musklärares dialoger om ensemblespel på gymnasiet*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Zimmerman Nilsson, Marie Helene (2009). *Musklärares val av undervisningsinnehåll: En studie om undervisning i ensemble och gehörs- och musklära inom gymnasieskolan*. Diss. Göteborg: Konstnärliga fakulteten vid Göteborgs Universitet.

Bilaga

Frågor till informanter

Dessa frågor ställdes till samtliga informanter i samband med de fysiska intervjuerna. Informanterna fick även frågorna skickade till sig via mail och hade tid på sig att skriva tillbaka om det var någon av frågorna som var oklar.

- Hur går ensemblespel till i praktiken vad gäller lektionsupplägg, planering, tidsperspektiv och utförande?
- Vad spelar klassrum, instrument/utrustning och elevers kunskaper för roll för hur läraren planerar och utför lektionerna i ensemblespel?
- Vad tittar du på vid bedömning av elevernas kunskaper i ensemblespel?